

A cigánylakosság helyzete a szegedi járásban

A megyei párt-végrehajtó-bizottság tavaly június közepén tartott ülésén foglalkozott Csongrád megye cigánylakosság helyzetével, a körükben végzett politikai munka tapasztalataival, a szocialista társadalomba való beilleszkedésük állapotával. Az akkor hozott állásfoglalás szerint a Csongrád megyei tanács végrehajtó bizottsága — az MSZMP Politikai Bizottsága és a Minisztertanács határozatának megfelelően — kellő gyakorisággal foglalkozott a cigánylakosság helyzetének javításával. Ezzel kapcsolatban meghatározta a további feladatokat szakigazgatási szerveinek és a helyi tanácsok végrehajtó bizottságainak.

Csongrád megye cigánylakossága 6300—6400, az összlakosság 1,3 százaléka. 1964-ben még 21 telepén 1755 lakásban élt 2072 család. 1978 végéig 1121 családot kapott lakást központi keretből, kölcsönt a belvizi kárt enyhítő keretből, tanácsbírlakásokból, tanácsbírlakásokból, tanácsbírlakásokból, tanácsbírlakásokból. 1977-ben közel a felére csökkent a telepeken élő cigánylakosság száma, de még mindig 648 lakásra lenne szükség a putrik teljes felszámolásához, amellyel, hogy az V. ötéves tervben 475 lakást tudnak biztosítani központi keretből és más forrásokból.

A cigánylakosság Csongrád megyében elindult a társadalomba beilleszkedés útján, jóllehet életmódja, tudata, szemléletbeli fejlődése elérő képet mutat. A munkához való viszonyuk az utóbbi években kedvezően változott. Rendszeresen dolgozik 57% alkalommal 27% százalékuk, s ebben a férfiak és a nők aránya nagyjából megegyező. A gyógyítói és megelőző munkában tapasztaltak szerint a cigánylakosság egészségi állása általában megegyezik Csongrád megye lakosságával. Az oktatásban és a művelődésben azonban nagy mértékben lemaradnak, jóllehet Csongrád megyében a cigánytanulók 35—40 százaléka végzi el az általános iskola nyolc osztályát. (E tekintetben az országos átlag 15 százalék.)

Helyzetük, életmódjuk, szemléletük megváltoztatása végett, társadalmi felemelkedésük érdekében fontos, a járási pártbizottságok továbbra is tervszerűen foglalkozzanak a cigánylakosság életkörülményeinek megváltoztatásával. Hol tart ebben a szegedi járási pártbizottság, amelynek végrehajtó bizottsága elsőként foglalkozott a megyében a területen élő cigánylakosság helyzetével.

A járás területén 11 községben 140 cigánycsalád él, lélekszámuk közel 500. Ez a megyében élő cigányság 10,4

százaléka. Cigánytelep már csak Kisteleken van 26 családdal, a többi, 114 család beilleszkedett a községek életébe. Ugyanazok a jogok és köteleességek vonatkoznak rájuk is a gyógyításban, a közoktatásban és a közművelődésben, mint minden más magyar állampolgárra. A községi párt- és tanács testületek például Bakson, Bördányban, Zsombón rendszeresen foglalkoznak önálló napirendként a cigánylakosság helyzetével, a társadalomba való beilleszkedésével. Ennek is tulajdonítható, hogy a szegedi járásban élő munkaképes cigánylakosság — férfiak és nők — 41 százaléka rendszeresen dolgozik, 53 százaléka alkalmi munkából él.

A közoktatásban és a közművelődésben részt vevő cigánylakosság helyzetében jelentősek az eredmények. Az általános iskola nyolc osztályát elvégző cigánytanulók száma évről évre emelkedő, közülük egyre többen tanulnak tovább középiskolában, szakmunkásképző intézetben. Ennek előfeltétele, hogy a szegedi járásban a tanácsok biztosítják a cigány-

gyerekek napköziotthonos óvodai nevelését.

A cigánylakosság helyzetének javításával foglalkozni továbbra is feladata a helyi párt- és tanács szerveknek. Megéri a gondoskodást. Bizonyítja ezt Baks község példája, ahol az utóbbi években alakult 15 tagú cigány néptáncgyűttes szép sikereket ért el fellépéseivel. A csoportot patronálja a Kisteleki Egység ÁFESZ és a szegedi ÉDOSZ együttes.

Leginkább sürgető feladata a cigánylakosság érdeklődésének felkeltése a közélet dolgai iránt. Törekedni kell a szegedi járásban az utolsó cigánytelepülés megszüntetésére Kisteleken. Ez közös feladata a nagyközségeknél és a járási tanács hivatalának a VI. ötéves tervben. Figyelmet kell fordítani továbbra is a közegészségügyi törvény betartására, betartására, hiszen a munkával, a kulturálódással, szakmai tanulásával szüntethető meg a cigánylakosság körében is a műveltségi hátrány. Egyáltalán a társadalomba beilleszkedés akadályai.

Lódi Ferenc

„Drágakőgyár”

A romantikus képzelőerejű ember alkímista műhelynek, a gyakorlatias pedig laboratóriumnak gondolná a dél-lengyelországi skawinai alumíniumkohó egyik csarnokában működő kohósört. A fehércsopányos, kesztyűs dolgozók, akik a automatikus vezérlésű kohók műszereit figyelik ki, inkább az utóbbira engednének következtetni.

Az alumíniumkohónak ez a részlege drágaköveket „termel”. Szintetikus alapanyagból nagy gondtal, türelemmel, ideálisan tisztá körülmények között készítik elő az itt dolgozók a nem mindennapi kohászati termékeket, amelyek végül a tucatszámú kohó 2000 Celsius-fok hőmérsékletén nemesülnek szelbél-szebb drágaköveké. Ahátok, smaragdok, zafírok, kalcedonok „születőhelye” ez a — szellőztetés, nyitott ablakok ellenére is — forró üzemsarnok.

A drágakövek a kohó össztermelésének 3 százalékát teszik ki, egyhavi mennyiségük az egész alumíniumkohó fénynapi termelésének felel meg. A kövek iránti kereslet mind belföldön, mind külföldön igen nagy, nincs olyan mennyiség, ami ne lenne azonnal gazdára.

A skawinai üzemnek ez a rendhagyó kohászati tevékenysége 17 évvel ezelőtt indult. Az első monokristály

„megalkotása” az üzem kutatóinak egyévi munkájába került. Maguk dolgozták ki az egész technológiai folyamatot, és maguk szerkesztették meg a szükséges gépeket, felszereléseket. A „drágakőgyár” kezdetben egy kis pavilonban kapott helyet, ma már nagy üzemsarnokban dolgozik és saját tervezőirodája van.

A skawinai drágakövekből évente több mint 300 kilo grammnyi kerül piacra, részben ékszereként, részben pedig műszaki kövekként, elektronikai alkatrészekként, precíziós elemekként.

A kövek minősége egyébként olyan kiváló, hogy csak nagy tapasztalattal rendelkező szakember tudja őket a valódiaktól megkülönböztetni.

HÁZASSÁG

Sitkél Béla és Szűcs Ildikó, Bitó Ferenc Péter és Matta Ibo-lyia, dr. Kedves Miklós és Cseri Ida Jolán, Füz József Géza és Kósó Mária Bernadett, Ferenci Richárd és Mészáros Zsuzsanna, Héder Sándor József és Tóth Klára, Roszák György és Csongor Krisztina, Sándor Ferenc János és Sztankovics Edit Anna, Szabó Mihály és Forray Zsuzsanna, Ambrus János és Tóth Mária, Weinhofer Ferenc és Biczkó Magdolna, Negyedes István és Murza Iona, Széplál József és Szóri Edit Erzsébet, dr. Szabics Imre és Simon Marianna, Bence Zoltán és Radec Zsuzsanna, Szenté József és Zodi Ildikó, Fekete Gábor és Nagy Iona, Sas László és Horváth-Zsikó Andrea házasságot kötöttek.

SZÜLETÉS

Gyurosovics Lászlónak és Kovács Juliannának László, Jenei Ferenc Gézának és Micsik Mária-nak Péter, Kvakk Péter István-nak és Szabó Yella Ritának Zsanett, Kiss Zoltánnak és Zsádányi Juliának Zsolt István, Sárdi Gyula Lászlónak és Manterys Gabriellának Gergely Patrik, dr. Dux Ernőnek és Simon Adrienné Klárának Borbála Adrienné, Bende Istvánnak és Varga Mária-nak Emese Orsolya, Kovács János-nak és Rácz Mária Juliannának Eszter, Sebők Istvánnak és Zsikai Ildikónak Anett Zsuzsanna, Brackó Sándor Józsefnek és Mezei Katalinnak Katalin Mária, Kósó István Andrásnak és Török Margitnak Zsuzsanna, Bálint Istvánnak és Tilli Emesének Emese, Tóth Sándornak és Kárpáti Anikó Iónának Sándor, Galzói Ferencnek és Maróti Aranka Zsuzsannának Bernadett Zsuzsanna, Koncz Lajosnak és Szabó Rozáliának Róbert, Paragi Pálnak és Borbála Ibojának Pál, Tombác Lajosnak és Mihály Magdolnának Péter, Veeszerny Zsuzsanna, Börcsök István Tibornak és Balla Magdolnának Beatrix, Farkas Imréné és Péter Emiliának Imre, Sponkoly István Antalnak és Dénes Annamária-nak Edit, Kiss György Sán-

Zajosabb szakma lett az élelmiszer-feldolgozás

Az utóbbi években az élelmiszeriparban növekedett a zajos üzemrészek, gépek, berendezések száma; a műszaki teljesítmény emeléseivel parhuzamosan magasabb lett a zajszint is, és ez esetenként nehéz helyzet elé állítja a gyárak műszaki gárdáját. Ezt állapította meg az ÉDOSZ közelmúltban elkészült átfogó elemzése, amely arra keresett választ, hogyan védekeznek az újabb keletű munkahelyi ártalom ellen a a korábban „rendesebb” üzemekben.

A nagy teljesítményű palackozó- és töltőgépsorok kezelőszemélyzete, a kompresszorok mellett dolgozó szakemberek, a mesterségesen szellőztetett üzemek brigádjai az átlagnál magasabb zajártalomnak vannak kitéve. Gyakran okoz gondot az is, hogy a korszerű tüzelőberendezések a régiekhez képest sokkal zajosabbak. A külföldről vásárolt berendezések nagyrészt sűrített levegővel működik; a légsűrítők önmagukban is rendkívül zajosak a pneumatikus „kapcsolatok” helyein azonban további zajszintemelkedést mutatnak ki.

A vállalatok igyekeznek csökkenteni az ártalmat. Több üzemben műszakonként pihenőidőt iktatnak be. A Rákospalotai Növényolajgyárban például az egyik terebben 2 óránként 20—25 perccel csökkenti a zajt. Más üzemekben, köztük a palackozókban, a zajosabb munkahelyen dolgozókat rendszeresen váltják a csendesebb üzemrészek személyzetével, és így mérsékelik a zajártalom idejét.

Az iparban rendszeressé tették a hallásvizsgálatot. Több vállalatnál a saját üzemorvos végzi az ellenőrzést, megfelelő műszerek segítségével. Sokat segítenek az egészségügyi intézetek is. Az adatok alapján már a kisebb halláscsökkenés jelentkezésekor a veszélyeztetett dolgozókat más munkakörbe helyezik. Gondot okoz viszont, hogy a magasabb szak-

mai képzettséggel rendelkező szakmunkáért, például a hűtőgépezetek és turbinakezelők az áthelyezéskor csak nehezen jutnak hasonlóan jó kereset biztosító munkahelyre.

Az ÉDOSZ vizsgálata alapján a vállalati műszerek átadásával kiterjesztik a dolgozókat rendszeres hallásvizsgálatát, további segítséget kérnek majd a tudományos kutatóktól a legjobb megoldások bevezetéséhez és nagyobb figyelmet fordítanak az egyéni védőeszközök használatára is.

Hagyományok Tápén

Öltözködés, viselet

Az emlékezettel elérhető legrégibb idők tápai gyermekei egyszerű *üngben*, régebbi nevén *ümögben*, vagy még inkább *ubonyban* szaladgáltak. A néhány éveseké alig ért a derekukig, az alól minduntalan kikandikált a „radnai füttyürü”. A hat-hét éveseké terden alul ért. Télen ún. *hátulgombólós* *pondrát* vettek föl, ami alá kis fehér *vászoninget* vettek. Hátul a gombok között kilógott az ing széle, lobogott, mint a tarka macska fehér farka.

A fiúk és a lányok csak iskolás korba érve öltöztek nemüknek megfelelően. A fiúknak akkor vettek legelőször „fehér gyócsüngöt, mög gatyát”, fejükre kis zöld kalapot, ünnepélyes pillanatot volt ez, amikor a szép, új ruhát életében legelőször magára vehette, de a lábba, haj... Minek is az? Tavasztól késő őszig mezit-láb jártak a fiúk, meg a templomba is. Téltre kaptak olcsó *bürsizmát*, aminek *fi-csor* volt a neve. Ugyanakkor vettek nékik posztó-, vagy bársonyruhákat. Tápén a gyerekek minden esztendőben kaptak új ruhát, mégpedig búcsúra. De azt ki

Előkészületek a Pécsi Vásárra

Megkezdődött az 1981. évi nyári Pécsi Ipari Vásár előkészítése. A minden második esztendőben megrendezett vásár hagyományos céljainak megtartása mellett jövőre kiemelt helyet kap a korszerű magánlakás-építés. Bemutatják az új kivitelezési eljárásokat, eszközöket és anyagokat. Az ipari szeregszemle vendégeit más látványok is várják majd. A vásár ideje alatt tartják például a szövetkezetek nemzetközi néptáncbemutatóját. Országos kézművesvásárt is meghirdettek, amelyre már hetvenöt iparművész jelentkezett.

Hagyományok Tápén

Öltözködés, viselet

kellett érdemelni, ezért sor-kat és szorgalmasan dolgoztak otthon is, meg a gazdálkodásban is. A téli ruhához *bürszipkát*, *kiskacabájukra* meg *naguföltőt* kaptak. A fiúk viselete legénykorban sem változott, csupán a ficsort cserélték föl *muzsikászárú csizmára*, fejükre meg *nyáron hatvarásos*, más neven *bokrácskalapot* tettek.

A lányok szintén az iskolába iratáskor öltöztek először új ruhába, amit a faluban élő varrasszonyokkal varrattak. Nyáron könnyű festőanyagból készült szoknya és kis *szatyorka* került rájuk. Hajukat valaha egy-ágúra, később kétágúra fonták, amibe színes szalagot kötöttek. Alsóruházatuk maradt az ing és a *pondoly*. Csupán a 20-as évektől kezdve használnak — kezdetben nyitott, majd ún. csukott — bugit. Nyáron könnyű vászonból, télen flanelből valót. Iskolába a lányok is meztől jártak, de a templomba menet papucsba léptek, és színes, csíkos harisnyát húztak. Nagylány korukban több rend ruhájuk is volt. Téli fölsőjük neve a *teshőálló*, amihez vastag *mondolszoknyát* húztak. Néki is volt csizmájuk, aminek *varnyú* volt a neve. Módosabbak *luszterből*, se-lyemből varrattak maguknak szoknyát. Húvösben *kázmér*, hidegben *berliner*, vagy *mo-hárkendőt* kötöttek magukra úgy, hogy a fejüket is abba csavarták. Vasárnap délutánon valóságos tarka vi-rágcsokor haladt a vecsörnyére, onnan meg a bálba, olyan szép volt a tápai lányok viselete. Szépségüket nem egyszer megörökítette vásznán Heller, Nyilasy, Dorogi, Vinkler, Kopasz Márta és mások. Amíg a férfiak viselete szinte alig változik hásszágkötés után, addig a lányok „bekötik a fejét”. A kendő alá kontyot tekernek, rá meg *fityulát* raknak, amit hátul a *kontyfűsű* ke-rekít, hogy szépen álljon rajta a sarkosra hajtott *se-lyömkendő*. Aki lánykorában sok *gyöngykaláriszt* kapott, az menyecske korában is hordta. Ahogy korosodott, úgy változott a ruha színe is: sötétebbeket vett föl. Idős asszonyok viselete sötétzöld, barna, kék és fekete, de a kőtenyűk és a fejkendőjük — a bőjti időszakot és a gyászt kivéve — világos és virágos. A tápai asszonyok sem fiatal, sem idős korukban nem húztak sok alsószoknyát.

II. J. Lele József

Üvegipar Koreában

Az üvegfúvásnak és megmunkálásnak régi hagyományai vannak a Koreai Népi Demokratikus Köztársaságban. Üveggyárai sok százféle művészi kivitelű üvegtárgyakat készítenek: ivópoharakat, kelyheket, virágvázákat, palackokat, üvegkosarakat, ha mutartókat és sokfajta dísz-tárgyat. Az itteniek szívesen díszítik lakásukat a tetszetős tárgyakkal, de ezeknek a koreai üvegnek van a kelle-je külföldön is.

Különösen keresettek az átlátszó kemény üvegből készült kelyhek, a kék és világos-zsúrké színű poharak, a szebbnél-szebb mintákkal

ékesített vörös- és rózsaszín teacészesék, amelyeket különböző méretekben és alakban készítenek. Különösen szépek a kristálypoharak, kristálytárgyak.

Az üveggyártás alapanyagai bőségesen, jó minőségben találhatók meg a KNDK-ban. Kumipo és Monggumpo vidékén, a nyugati partvidéken szinte kimeríthetetlen készletek vannak kvartztartalmú homokból, bőven található itt fehér kovaföld és márvány is.

Üveggyárak az ország minden részén működnek. A legnagyobbak, leghíresebbek: a phenjani, a naphói, a csongdzsini, a kaeszongi és a szarjivongi.